

Іноземні та вітчизняні інвестиції як фактор самодостатнього і резильєнтного розвитку бізнесу України

Залучення інвестицій є одним із ключових аспектів забезпечення самодостатнього та резильєнтного розвитку бізнесу. Іноземне інвестування створює можливості інтеграції України до світової економіки, а також є важливим фактором подолання кризових явищ в економіці. Через відсутність достатнього внутрішнього фінансування особливо актуальною є проблема стимулювання активності інвестиційної діяльності та створення сприятливих умов для залучення в національну економіку коштів іноземних інвесторів. Висвітлено сутність та мету процесу залучення інвестицій, розглянуто проблеми іноземного інвестування під час війни та розкрито цілі запроваджених в Україні заходів щодо його стимулювання. Досліджено динаміку економічних ресурсів в активах за джерелами формування та через капітальні інвестиції. Здійснено загальний аналіз результативних показників діяльності юридичних осіб України в частині використання інвестиційних ресурсів відносно їх продуктивності та рентабельності. Проведено аналіз стану та динаміки надходжень іноземних інвестицій протягом останніх десяти років, виокремлено періоди найбільш значних коливань і встановлено причини, які зумовили такі зміни. Результати дослідження підтвердили залежність ВВП України від обсягів прямих іноземних інвестицій.

Охарактеризовано основні організаційні форми надходження іноземного капіталу в національну економіку. З'ясовано основні факторні та результативні показники, що характеризують інвестиційну діяльність: це, зокрема, обсяги вкладених у бізнес активів та індикатори оцінювання результативності бізнесу за чистим доходом, валовим прибутком і доданою вартістю. За допомогою регресійного аналізу здійснено моделювання залежності економічного зростання бізнесу в Україні від зміни обсягів інвестицій, а також впливу результативних показників господарювання на процеси інвестиційної діяльності. Регресійний аналіз підтвердив пряму істотну взаємозалежність економічних показників зростання бізнесу за чистим доходом, валовим прибутком та доданою вартістю від обсягів інвестування в господарську діяльність економічних ресурсів. Запропоновано низку заходів, обґрунтованих результатами регресійного моделювання, що мають бути спрямовані на стимулювання іноземних та вітчизняних інвесторів до вкладення капіталу в економіку України.

Ключові слова: інвестиційна діяльність; іноземні інвестиції; інвестори; самодостатність; резильєнтність; регресійний аналіз.

Актуальність теми. Самодостатній економічний розвиток суб'єктів господарювання тісно пов'язаний з обсягами інвестиційної діяльності. В умовах недостатності внутрішніх ресурсів особливу роль відіграють іноземні інвестиції. Сьогодні, зважаючи на наслідки повномасштабної війни та посилення євроінтеграційних процесів, вітчизняні підприємства потребують більше, ніж будь-коли, залучення іноземного капіталу для спільного господарювання. Важливим напрямом ефективного функціонування національної економіки України є також розвиток бізнесу на основі створення іноземних підприємств.

Саме іноземне та національне інвестування є важливим важелем посилення інноваційних процесів у діяльності суб'єктів господарювання. Іноземна інвестиційна діяльність здатна сприяти поліпшенню міжнародних відносин з країнами-інвесторами, підвищити конкурентоспроможність суб'єктів господарювання України в цілому на міжнародному рівні, забезпечити стабільний приплив капіталу, стати інструментом вивчення та використання іноземного досвіду. Залучення іноземного капіталу створює умови для впровадження світових досягнень сучасного технічного рівня у розвиток українського бізнесу та підвищення продуктивності праці через використання інноваційних технологій. Іноземні інвестиції можуть сприяти розвитку інфраструктури, модернізації виробничих потужностей, розширенню експорту, а також поліпшенню якості життя населення за рахунок нових економічних можливостей.

Гостра необхідність подальшого збільшення обсягів іноземних інвестицій також пов'язана з тим, що вони є важливим джерелом коштів для відновлення і відбудови української економіки та способом повернення в країну мігруючої робочої сили. Водночас варто враховувати не лише позитивні аспекти, а й можливі ризики іноземного інвестування у проекти, що приносять швидкий прибуток та намагання інвесторів вивести створений капітал з України. Головним мотивом іноземного інвестування в останні роки лишається можливість придбання привабливих суб'єктів господарювання за відносно низькою ціною, з порівняно невеликими витратами на робочу силу, електроенергію та інші сировинні ресурси,

встановлення контролю над ними з метою подальшого використання та збереження власних сировинних баз. Таким чином, актуальність дослідження обґрунтовується завданнями щодо підвищення ролі іноземного інвестування для створення умов самодостатнього розвитку та забезпечення резильентності українського бізнесу, які мають розглядатися у площині правильно вибраних керівних принципів щодо раціонального використання інвестиційного капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна кількість сучасних наукових публікацій вітчизняних дослідників у сфері іноземного інвестування в український бізнес присвячена аналізу його нагромадження, оцінювання, динаміки, привабливості, галузевому та структурному розподілу та ризикам господарювання у сучасних реаліях господарської діяльності України та у контексті моделювання в умовах відновлення національної економіки. Серед таких праць за останні роки варто виокремити дослідження В.Антоненка, Я.Ляшка, О.Попової, Л.Катранжи, Н.Ляшок [2], О.Атамаса [3], І.Бабець [4], В.Вітра [6], Я.Довгенка [7], П.Ковеля [10], М.Лугової, І.Цимбалюк, Н.Павліхи [11], М.Нагірняка [29], Ю.Надвірнянського [13], Ю.Нількольчука, О.Лопатовської [14], М.Павлової [18], О.Попової, Л.Коцюбинської, О.Скубій [19], Д.Різника [24], В.Смесової, Є.Яськова [26], С.Ткаленка, Ж.Дерія, Н.Бутенка, Г.Македона, О.Семченко-Ковальчук [27], Ю.Цаль-Цалка [6, 29], І.Шовкун [30].

Результати дослідження українських вчених показують позитивний вплив інвестиційної діяльності, а особливо іноземного інвестування на вітчизняну економіку щодо індустріального оновлення бізнесу шляхом імпорту інноваційних технологій та нової бази знань.

Ткаленко С. та співавтори [27] на основі аналізу причинно-наслідкових зв'язків між прямими іноземними інвестиціями (ПІІ) та економічним зростанням роблять висновок про те, що вплив ПІІ на ВВП є слабким, більшою мірою на потік ПІІ навпаки впливає рівень ВВП. Варто зауважити, що дослідження обмежується лише трьома змінними, тоді як на підвищення ефективності зростання ВВП впливають різні фактори. Крім того, складність і неоднозначність взаємозв'язку між ПІІ та ВВП в Україні, як країні з перехідною економікою, вимагає подальшого аналізу випадкового зв'язку між іншими змінними. Однак дослідження незаперечно є важливим, що спонукає до вивчення взаємозв'язків між макроекономічними показниками та обсягом ПІІ.

Зарубіжні науковці [1], здійснивши аналіз впливу іноземного інвестування на зростання ВВП (на прикладі Туреччини), констатують, що існує позитивний і статистично значущий зв'язок між ПІІ і ВВП. Чисельно збільшення іноземного інвестування на 1 % призводить до зростання ВВП на 0,35 %, утримуючи при інших постійних факторах.

Ковель П., здійснюючи аналіз стану, динаміки та структури прямих іноземних інвестицій в Україну, зокрема в розрізі країн, ідентифікує наявність тих країн, які є офшорними зонами, та робить висновок про те, що уряд України має працювати у напрямі збільшення рівня залучення економічно та інноваційно розвинених інвестицій з провідних країн, а також скорочення відтоку капіталу в офшорні країни. Основними завданнями при цьому можуть стати створення інноваційних зон, боротьба з корупцією та реформування податкової системи [10].

Різник Д. [24] підкреслює те, що для залучення іноземних інвестицій необхідно, щоб потенційна прибутковість інвестицій в Україні була вищою, ніж в державі іноземного інвестора за умов здійснення ним внутрішніх інвестицій в економіку власної країни. Фактично вказується на те, що інвестиційна привабливість розглядається впливом тих факторів, які є визначальними для інвесторів, характеризують найбільш вигідні та найменш ризиковані вкладення капіталу.

На цій же позиції акцентують увагу В.Антоненко та інші [2], пропонуючи розв'язувати проблему підвищення рівня інвестиційної привабливості, виходячи з погляду потенційних інвесторів та забезпечення підтримки їх зацікавленості до майбутніх проектів. Такий підхід, вважають Ю.Нількольчук та О.Лопатовська, не містить зіставлення цілей інвестора з їх можливостями без ризикової реалізації [14].

Колектив авторів на чолі з М.Луговою [11] виконав теоретичне узагальнення та запропонував нові наукові підходи до поглиблення теоретико-методичних і практичних засад організаційно-економічного забезпечення активізації інвестиційної діяльності в регіоні за умов європейської інтеграції. Авторами здійснено ретроспективний аналіз інвестиційної діяльності в Україні та її регіонах; розкрито механізм активізації інвестиційної діяльності в регіонах України із врахуванням досвіду країн Європейського Союзу, виконано моделювання цього процесу, розроблено рекомендації щодо формування стратегії активізації інвестиційної діяльності в регіоні.

Науковці В.Смесова та Є.Яськов [26], за результатами проведених досліджень, встановили основні фактори, що негативно впливають та знижують інвестиційну привабливість національної економіки України, а також наявні умови, що створюють позитивний вплив на інвестиційний клімат і залучення інвестицій. Зауважимо, що Я.Довгенко [7] та І.Бабець [4] в дослідженнях використовували саме інструменти регресійного аналізу для моделювання залежностей економічного зростання України від зміни обсягів прямих іноземних інвестицій.

Безперечно, для активізації інвестиційного процесу насамперед необхідно брати до уваги інтереси інвесторів, але з одночасним досягненням консенсусу між усіма суб'єктами цього процесу.

Дослідження підтверджують, що інвестори не втрачають бажання вкладати капітал в українську економіку. В той же час, з огляду на обсяги господарювання економіки, Україна залучає набагато менше інвестицій, ніж інші країни.

Таким чином, сучасна реальність вимагає продовження розробки ефективних інвестиційних стратегій на основі посилення уваги до пошуку дієвих механізмів покращення інвестиційного середовища, особливо для іноземних інвестицій, як з урахуванням необхідності зростання економіки, добробуту населення, зменшення зовнішніх боргів держави, так і нарощування конкурентних переваг України та перспектив її вступу до світового економічного співтовариства.

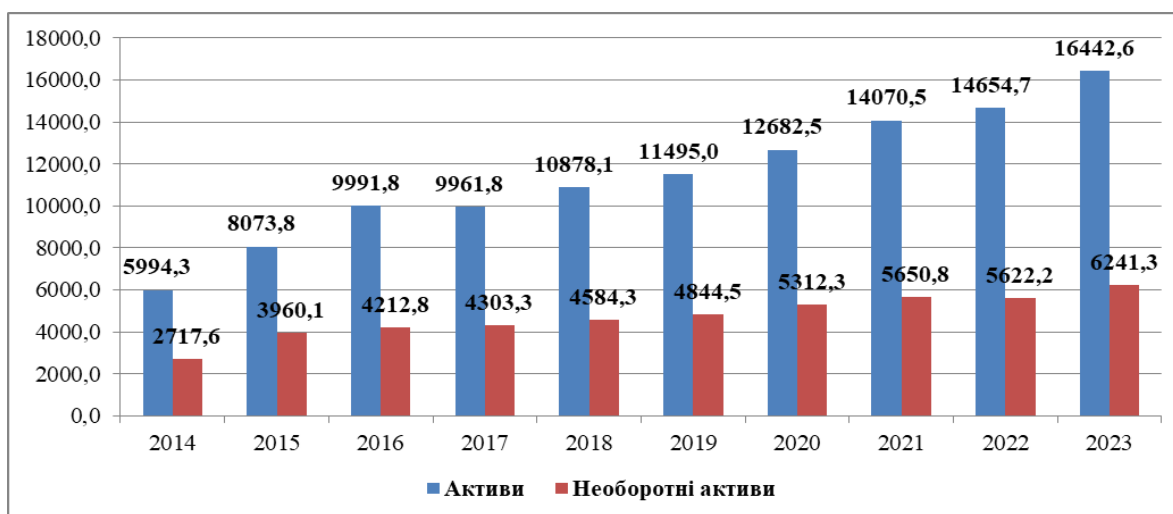
Метою статті є виявлення проблемних аспектів залучення іноземних та вітчизняних інвестицій в економіку України в контексті посилення їх ролі у забезпеченні самодостатнього розвитку бізнесу і його резильєнтності, обґрунтування взаємозв'язку інвестицій як фактора господарської діяльності з її результативними показниками та надання пропозицій щодо пріоритетів поліпшення процесу іноземного інвестування в умовах інтеграції України у світову економіку.

Викладення основного матеріалу. Іноземне та вітчизняне інвестування господарської діяльності на законодавчому рівні визначається як безпосереднє вкладення інвесторами активів інвестиційної діяльності у розвиток бізнесу [21]. Такими активами можуть бути кошти, рухоме і нерухоме майно, цінні папери, деривативи, біржові продукти, корпоративні права, результати інтелектуальної діяльності та інші економічні ресурси. Залучення інвестицій передбачає отримання прибутку або досягнення пов'язаних з бізнесом інших ефектів.

Основна мета залучення іноземних інвестицій полягає в тому, щоб підтримати економічне зростання, створити нові робочі місця, отримати доступ до нових технологій, забезпечити самодостатній розвиток та підтримати резильєнтність вітчизняного бізнесу. Вивчаючи зв'язок між обсягами ВВП та ПП, що задіяні в бізнес України, в процесі проведеного дослідження було одержано рівняння регресії лінійної функції $Y = -134717,6 + 5,34X$ при $R^2 = 0,751$, що дозволяє зробити висновок, що національна економіка позитивно реагує на іноземні інвестиційні вкладення. Ефект впливу на ВВП як результативної ознаки (Y) іноземних інвестицій – факторної ознаки (X), відповідно до даних Міністерства фінансів України [17] та Національного банку України [16] за 2015–2023 рр., характеризується параметром, який означає, що кожен долар США, вкладений у бізнес України, створює 5,34 доларів США ВВП.

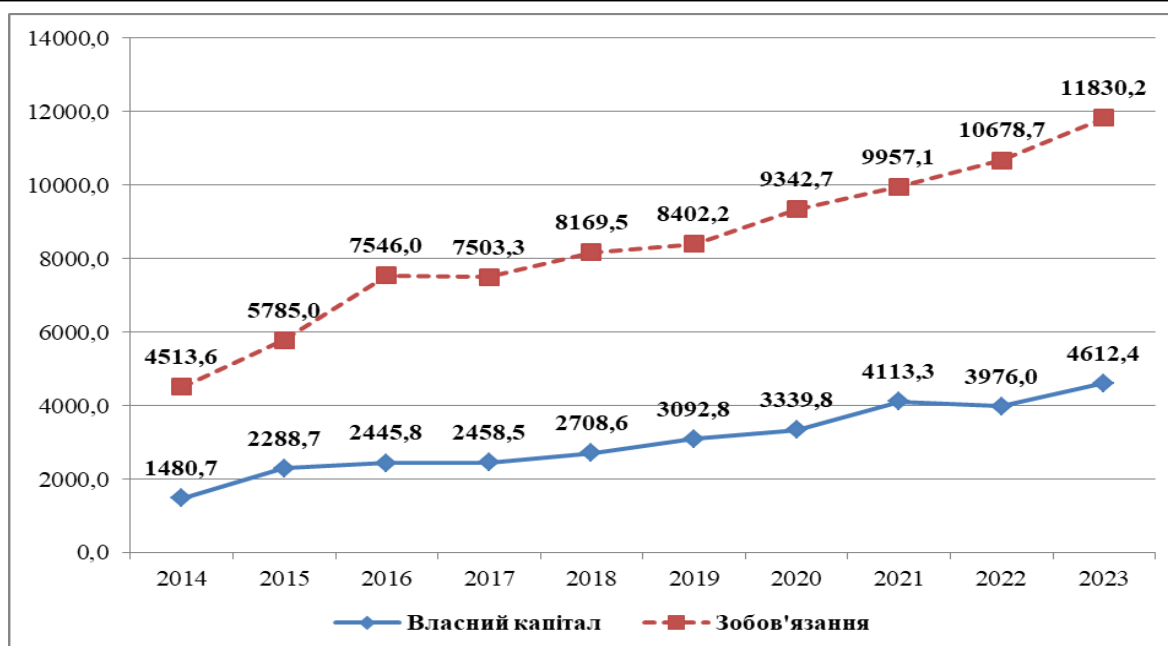
Самодостатній стан суб'єкта господарювання необхідно розглядати як інноваційну систему, що може забезпечити виконання бізнесом основних функцій по створенню структурних елементів доданої вартості на рівні розширеного розвитку завдяки систематичному інвестуванню на основі кореляційної залежності потенціалу факторів та результатів господарської діяльності. В контексті забезпечення самодостатності бізнесу надзвичайно актуальною є концепція його резильєнтності в умовах різноманітних ринкових викликів у розумінні відновлення господарської діяльності до стану після кризових подій та постійної адаптації до змін. Резильєнтність суб'єкта господарювання як інноваційної системи залежить від рівня інвестиційної діяльності та вміння використовувати її джерела і ресурси. Забезпечення самодостатнього розвитку бізнесу на основі ринкової резильєнтності передбачає використання інвестиційних ресурсів з будь-яких джерел постійного і поточного характеру.

Загальну характеристику інвестування економічних ресурсів у бізнес, що здійснювався в Україні юридичними особами за їх обсягами та структурою у 2014–2023 рр., наведено на рисунках 1–2.

Джерело: узагальнено авторами за інформацією [15]

Рис. 1. Динаміка інвестування активів у господарську діяльність юридичних осіб, що здійснювали бізнес в Україні у 2014–2023 рр., млрд грн

Джерело: узагальнено авторами за інформацією [15]

Рис. 2. Структура джерел інвестицій в активи юридичних осіб, які здійснювали бізнес в Україні у 2014–2023 рр., млрд грн

Відповідно до даних рисунків 1–2, в цілому бізнес України за динамікою 2014–2023 рр. характеризується значним постійним зростанням авансованих у господарську діяльність активів. Однак найбільш важливі структурні об'єкти інвестованих економічних ресурсів у бізнес, такі як необоротні активи та ті, що формувалися за рахунок власного капіталу, розвивалися більш низькими темпами, а в 2022 р. навіть відбулося незначне їх вилучення з господарської діяльності.

Така ж динаміка є характерною і для капітальних інвестицій, що здійснюють юридичні особи, задіяні в бізнес у поточних щорічних періодах (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка поточних капітальних інвестицій у бізнес України у 2014–2023 рр., млрд грн

Рік	Види поточних капітальних інвестицій				Всього, млрд грн.
	матеріальні активи		нематеріальні активи		
	млрд грн	%	млрд грн	%	
2014	172,2	96,5	6,2	3,5	178,4
2015	196,4	92,0	17,1	8,0	213,5
2016	271,8	96,5	9,9	3,5	281,7
2017	344,8	96,0	14,3	4,0	359,1
2018	437,4	92,8	33,7	7,2	471,1
2019	504,5	96,2	20,0	3,8	524,5
2020	377,9	94,9	20,5	5,1	398,4
2021	509,5	95,0	26,8	5,0	536,3
2022	320,1	95,2	16,1	4,8	336,2
2023	480,6	95,1	24,9	4,9	505,5

Джерело: узагальнено та розраховано авторами за інформацією [15]

За всіма видами капітальних інвестицій їх поточні щорічні обсяги характеризуються невеликими абсолютними показниками та спадом у 2022 р., що вплинуло на незначний приріст необоротних активів (рис. 1) та вимагало необхідність залучення активів у бізнес на умовах позикових зобов'язань (рис. 2).

Одним із пріоритетних напрямів розвитку української економіки в умовах сьогодення є залучення прямих іноземних інвестицій, що дозволить не тільки компенсувати нестачу внутрішніх інвестиційних ресурсів, але і підвищити ефективність господарської діяльності та конкурентоспроможність вітчизняних товарів.

Стан надходження та участі іноземних інвестицій в бізнесі України представлено у таблиці 2.

Характеристика прямих іноземних інвестицій в Україну та їх ефективності для іноземних інвесторів у 2015–2023 рр., млн дол. США

Рік	Прямі інвестиції						Показники ефективності інвестиційної діяльності	
	інструменти участі в капіталі		боргові інструменти		разом		доходи	рентабельність, %
	надходження	залишок	надходження	залишок	надходження	залишок		
2015	584	35562	-915	10447	-331	46009	-2791	-6,1
2016	4076	37054	-21	10652	4055	47706	1215	2,5
2017	3025	36310	702	11455	3727	47765	3685	7,7
2018	4069	35391	663	11503	4732	46894	5980	12,8
2019	4909	41663	1108	12547	6017	54210	6892	12,7
2020	272	37600	-308	14491	-36	52091	3876	7,4
2021	5502	47796	1185	17950	6687	65746	14714	22,4
2022	762	34112	-231	16875	531	50987	1661	3,3
2023	4049	37815	436	17136	4485	54951	4498	8,2

Джерело: узагальнено та розраховано авторами за інформацією [16]

За даними Національного банку України (табл. 2), протягом 2015–2023 рр. в Україні відбувалося коливання обсягів розміщення (залишку) та залучених (надходжень) прямих іноземних інвестицій. У 2015–2021 рр. обсяг ПІ, що брали участь у національній економіці, постійно зростав, а у 2021 р. вкладення становили 65,7 млрд доларів США, що в 1,4 раза більше, ніж було у 2015 р. У 2022 р. відбувся їх спад на 22,4 %, а вже у 2023 р. обсяги розміщених інвестицій у бізнесі становили 55 млрд доларів США і зросли на 4,0 млрд доларів США.

Динаміка надходження іноземних інвестиційних ресурсів в Україну у цей період теж характеризується неоднозначно. Якщо у 2015 і у 2020 рр. був відтік інвестування, то в 2021 р. їх надходження становило 6687 млн доларів США при спаді у 2022 р. до 531 млн доларів США та зростання у 2023 р. до 4,5 млрд доларів США. Доходи інвесторів від розміщення інвестицій у господарську діяльність характеризуються рівнем рентабельності, який у 2021 р. становив 22,4 %, у 2022 р. – 3,3 % при зростанні у 2023 р. до 8,2 %. Показник рентабельності характеризується відношенням одержаних доходів інвесторами від іноземного інвестування в Україну до їх залишку. Останній аспект щодо рівня рентабельності інвестицій відчутно позначається на привабливості іноземних інвесторів до національної економіки. Виходячи з цього, в сучасних умовах питання інвестиційної привабливості є найважливішим і нагальним інструментом для сталого надходження та розміщення іноземних інвестицій у господарську діяльність України. Тому останнім часом державою для стимулювання надходження та розміщення іноземних інвестицій в Україні були вжиті певні заходи, зокрема:

1) затверджено інтегрований план економічного розвитку Ukraine Facility на 2024–2027 рр. для реалізації програми фінансової підтримки України від Європейського Союзу [23];

2) впроваджено страхування воєнних ризиків під час здійснення інвестиційної діяльності як за участі експортно-кредитних агентств інших держав, так і України [8, 22]. ПрАТ «Експортно-кредитне агентство» в Україні отримало право страхувати інвестиції та інвестиційні кредити від воєнних ризиків, пов'язаних зі створенням об'єктів та інфраструктури, необхідних для розвитку переробної промисловості та експорту, а також прямих іноземних інвестицій;

3) урядом України спільно з міжнародними партнерами ініційовано Програми підтримки бізнесу, що надають доступ до фінансування і консалтингових послуг для малих та середніх підприємств й інвестування у їхні виробничі потужності [25];

4) надається державна підтримка інвестиційним проектам зі значними інвестиціями від 12 млн євро. Підтримка таких проектів стосується також надання компенсації вартості збудованих заявником / інвестором зі значними інвестиціями об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури та компенсації витрат на підключення та приєднання до інженерно-транспортних мереж, необхідних для реалізації проекту (автошляхів, ліній зв'язку, мереж тепло-, газо-, водо- та електропостачання тощо) в межах до 30 % капіталовкладень [5];

5) створено електронну платформу «Advantage Ukraine» з представленими понад 500 інвестиційними проектами у 10-ти галузях економіки [28];

6) введено в дію системи підтримки розвитку індустріальних парків як ключових центрів для індустріалізації економіки, залучення інвестицій та створення нових робочих місць. Для учасників індустріальних парків передбачено низку економічних стимулів. Зокрема, звільнення від податку на

прибуток на 10 років за умови реінвестування несплачених до бюджету коштів у бізнес та звільнення від імпортного ПДВ і мита на обладнання, якщо кошти будуть використовуватися виключно на території індустріального парку [9];

7) реформовано регуляторне середовище щодо правових аспектів процесу інвестування, що враховують спрощення реєстрації бізнесу, ліцензування та отримання дозволів [12];

8) держава здійснює активну промоцію на міжнародній арені заходів щодо залучення інвестицій в український бізнес у міжнародних інвестиційних форумах, презентаціях і виставках, де представляє свої економічні можливості та наявні партнерські відносини з іноземними інвесторами.

Загалом, аналізуючи динаміку іноземних інвестицій, необхідно зауважити, що вони можуть надходити в економіку України у різних формах, кожна з яких має свої особливості та вплив на розвиток бізнесу. Найбільш вигідно для національної економіки України залучати активи від іноземних інвесторів на умовах прямого інвестування через елементи власного капіталу суб'єктів господарювання, що передбачає довгострокову діяльність іноземних інвесторів. Це може бути купівля частки активів юридичних осіб України, створення спільних підприємств або реєстрація та організація нових суб'єктів господарювання з нуля. Для розвитку іноземного бізнесу в Україні можуть застосовуватися дві організаційні форми господарювання [21]:

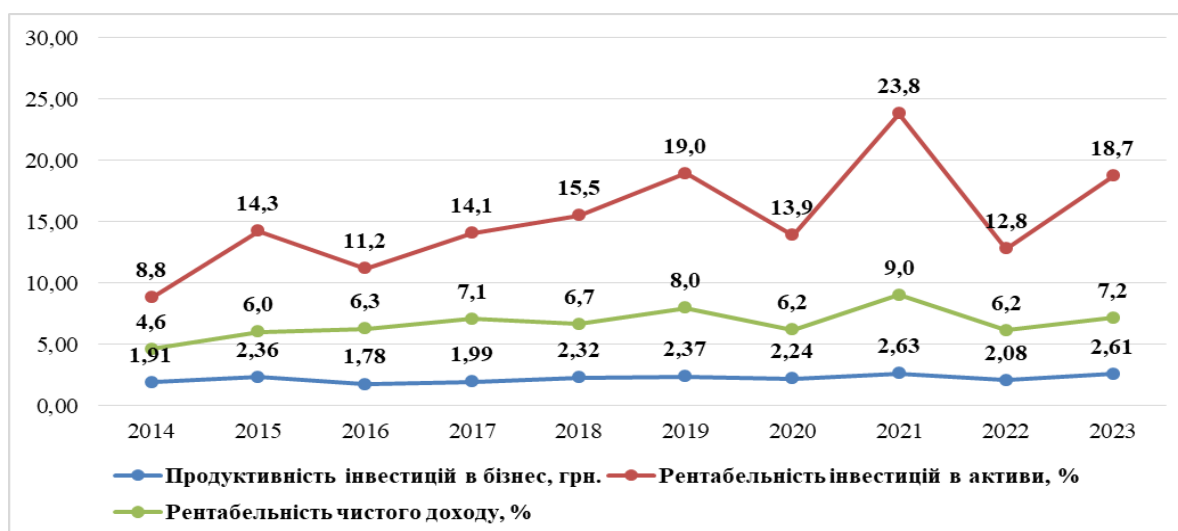
- створення іноземних підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, як новоутворених, так і організованих, на основі придбаних у повну власність діючих в Україні суб'єктів господарювання;

- участь у формуванні активів суб'єктів господарювання спільно з українським бізнесом з наданням такої формі господарювання статусу підприємств з іноземними інвестиціями.

На жаль, зазначені вище організаційні форми бізнесу поки що в Україні не вирізняються привабливістю. Важливою формою іноземного інвестування в бізнес на території України може бути участь у господарській діяльності на основі боргових інструментів фінансування активів українських підприємств. Портфельне інвестування в Україні за рахунок відсутності розвиненого фондового ринку має великий дисбаланс, що привертає увагу не до розвитку бізнесу, а до швидкого зростання як внутрішнього, так і зовнішнього боргу.

Одним з негативних факторів інвестиційної привабливості щодо організації бізнесу в Україні є діюча неефективна національна концепція забезпечення його резильєнтності в умовах різноманітних ринкових викликів. У цьому контексті економічними чинниками, що стримують іноземних інвесторів до інвестування українського бізнесу, є низькі показники його ефективності, що залежать не від підприємницьких здібностей власників, а наявних ускладнень серед зовнішніх факторів, зокрема корумпованість державних і територіальних управлінських структур, інфляційні процеси, обмеження в доступі до ресурсів, значна міграція робочої сили, валютні обмеження.

Загальну характеристику стану ефективності інвестиційної діяльності в бізнесі України наведено на рисунку 3.

Джерело: розраховано та побудовано авторами на основі [15]

Рис. 3. Загальна характеристика стану ефективності інвестиційної діяльності в бізнесі України протягом 2014–2023 рр.

На рисунку 3 наведено показники ефективності інвестиційної діяльності в бізнесі України, що характеризують:

- продуктивність інвестування економічних ресурсів у бізнес як відношення створеного чистого доходу до балансової вартості суб'єктів господарювання, грн;
- рентабельність інвестування економічних ресурсів у бізнес як відношення створеного прибутку до оподаткування суб'єктами господарювання до їх балансової вартості, % (коп.);
- рентабельність створеного чистого доходу як відношення створеного прибутку до оподаткування суб'єктами господарювання до одержаного ними чистого доходу, з яким відповідний прибуток надійшов у бізнес % (коп.).

Стан ефективності бізнесу в Україні, що зазначено на рисунку 3, характеризується низькими рівнями показників, коливаннями по роках і незначним зростанням їх у динаміці. Така ситуація у вітчизняній інвестиційній діяльності формує у іноземних інвесторів негативну думку щодо високих ризиків господарської діяльності та створює вкрай несприятливий рейтинг іноземного інвестування національної економіки.

Інвестиційна політика має бути складовою частиною державної політики, поруч із податковою, фінансово-кредитною, ціною, безпековою та, особливо, з можливістю формування ефективних показників результатів господарювання. До основних результативних показників інвестування в бізнес належить створення якісного (прибуткового) чистого доходу, валового прибутку, досягнення високого абсолютного рівня елементів доданої вартості.

Українська економіка в цьому напрямі характеризується позитивними факторами, що можуть впливати на інвестиційну привабливість розвитку іноземного бізнесу на території України. Серед таких факторів необхідно звернути увагу, що ведення бізнесу в Україні характеризується наявністю позитивних залежностей між інвестиційною діяльністю та результативними показниками господарювання, і, відповідно, перетворення частини створеної доданої вартості в інвестиційний ресурс.

Для обґрунтування ролі інвестицій у господарській діяльності суб'єктів господарювання України на основі моделей факторного аналізу нами було використано регресійне рівняння, що описує зв'язок лінійною функцією залежності між інвестиційними та результативними показниками. До кореляційного аналізу було залучено сукупність показників суб'єктів господарської діяльності України, які за їх звітністю узагальнюються Державною службою статистики України [15] за суб'єктами господарювання – юридичними особами відповідно до структури КВЕД, які були сформовані у 2014–2023 рр. (табл. 3).

Таблиця 3

Система показників для кореляційного аналізу залежностей інвестиційних і результативних показників суб'єктів господарювання в Україні у 2014–2023 рр., млрд грн

Рік	Показники для моделей					
	інвестиційні			результативні		
	капітальні інвестиції	необоротні активи	власний капітал	чистий дохід	додана вартість за витратами виробництва	валовий прибуток
	(Y ₁), [X ₁]	(Y ₂), [X ₂]	(Y ₃), [X ₃]	(X ₁), [Y ₁]	(X ₂), [Y ₂]	(X ₃), [Y ₃]
2014	178,4	2717,6	1480,7	5045,8	1234,1	704,9
2015	213,5	3960,1	2288,7	6412,4	1329,3	942,9
2016	281,7	4212,8	2445,8	7041,5	1702,7	1088,6
2017	359,2	4303,3	2458,5	8385,2	2099,5	1296,5
2018	471,1	4584,3	2708,6	10002,9	2310,6	1487,8
2019	524,5	4844,5	3092,8	10876,4	2744,3	1524,9
2020	398,5	5312,3	3339,8	10873,2	2883,2	1692,9
2021	536,3	5650,8	4113,3	13995,8	4089,1	2330,0
2022	336,2	5622,2	3976,0	11730,0	3638,5	1949,8
2023	505,5	6241,3	4612,4	14651,6	4422,9	2453,8

Джерело: упорядковано авторами за інформацією [15]

Для проведення кореляційного аналізу до інвестиційних показників залучені:

- капітальні інвестиції (Y₁) – поточні витрати періоду, що здійснює суб'єкт господарювання на придбання або створення власними силами об'єктів матеріальних і нематеріальних активів;
- необоротні активи (Y₂) – об'єкти, які відображаються в балансі як залучені в господарську діяльність на постійній довгостроковій основі в складі нематеріальних активів, основних засобів, довгострокових біологічних активів, фінансових вкладень, незавершених капітальних вкладень;
- власний капітал (Y₃) – вартість активів, залучених у господарську діяльність на постійній основі, що інвестується в бізнес за рахунок його фінансових ресурсів, які належать власникам.

Результативними показниками моделей визначені:

- чистий дохід (X_1) – сума доходів, яка фактично нарахована суб'єкту господарювання за винятком податку на додану вартість та акцизного податку і може бути доступна для витрачання в процесі господарювання;

- додана вартість за витратами виробництва (X_2) – валовий дохід від операційної діяльності з урахуванням субсидій на виробництво та за винятком непрямих податків, яка формується відповідно до методики складання статистичної звітності [20];

- валовий прибуток (X_3) – формується як різниця між чистим доходом, що одержує суб'єкт господарювання за реалізовані товарні об'єкти та їх виробничою собівартістю.

Стосовно вибору форми взаємозв'язку, то було встановлено, що для моделей найбільш точно апроксимує лінійна емпірична залежність.

При цьому за допомогою методики кореляційного аналізу було з'ясовано наявність залежностей:

- 1) між інвестиційними вкладеннями як факторами та результативними показниками господарської діяльності;

- 2) впливу результативних показників бізнесу як факторів з обсягами інвестиційних ресурсів.

У першому випадку, де обрані показники відображені в квадратних дужках (табл. 3), були одержані такі моделі взаємозалежностей:

- a) $Y_1(X_2, X_3) = -505,40 + 8,514X_1 + 2,349X_3$ при $R^2 = 0,989$ показує залежність формування чистого доходу від капітальних інвестицій оціночного періоду та інвестицій, що відображаються в структурі власного капіталу. Збільшення на 1 грн капітальних інвестицій за прогнозним розрахунком дозволяє збільшувати чистий дохід на 8,514 грн і, відповідно, в частині власного капіталу – на 2,349 грн. Сукупна залежність становить 10,863 грн (8,514 + 2,349);

- b) $Y_1(X_2) = -4158,19 + 2,963X_2$ при $R^2 = 0,908$ свідчить про залежність впливу інвестицій у необоротні активи на чистий дохід у розрахунку, що кожна інвестована гривня може створювати 2,963 грн надходжень від реалізації об'єктів господарської діяльності бізнесу;

- v) $Y_2(X_3) = -820,86 + 1,136X_3$ при $R^2 = 0,956$ відображає вплив вкладених інвестиційних ресурсів, що формують власний капітал на створення доданої вартості. Кожна гривня, що буде збільшувати власний капітал, створює додатково 1,136 грн доданої вартості;

- г) $Y_3(X_1) = 195,20 + 3,553X_1$ при $R^2 = 0,638$; $Y_3(X_2) = -1002,07 + 0,537X_2$ при $R^2 = 0,913$; $Y_3(X_3) = -231,84 + 0,583X_3$ при $R^2 = 0,960$ – розраховані моделі підтверджують зв'язок всіх досліджуваних видів інвестицій з валовим прибутком, зокрема кожна гривня, вкладена у здійснення капітальних інвестицій, створює 3,553 грн валового прибутку, відповідно в необоротні активи – 53,7 коп. та у елементи власного капіталу – 58,3 коп.

У другому випадку, де обрані показники відображені у круглих дужках (табл. 3), були одержані такі моделі взаємозалежностей:

- a) $Y_1(X_1) = 31,93 + 0,0352X_1$ при $R^2 = 0,750$ свідчить, що зростання поточних капітальних інвестицій залежить від величини створеного доходу, а кожна гривня його збільшення в умовах національної економіки України дає можливість додатково здійснити інвестування в розмірі 3,52 коп., тобто капіталомісткість чистого доходу становить 3,52 %;

- b) $Y_1(X_2) = 146,52 + 0,0884X_2$ при $R^2 = 0,590$ показує залежність поточних капітальних інвестицій від створеної доданої вартості за витратами виробництва. За даними моделі кожна гривня зростання доданої вартості дозволяє формувати 8,84 коп. інвестиційних ресурсів і відповідно капіталомісткість доданої вартості становить 8,84 %;

- v) $Y_1(X_3) = 102,67 + 0,1795X_3$ при $R^2 = 0,638$ модель показує існування взаємозв'язку між поточними капітальними інвестиціями і створеним валовим прибутком. Проведений розрахунок свідчить, що кожна гривня додатково створеного валового прибутку є джерелом 17,95 коп. інвестиційних ресурсів. Капіталомісткість валового прибутку становить 17,95 %;

- г) $Y_2(X_1) = 1710,65 + 0,3064X_1$ при $R^2 = 0,908$ свідчить, що на приріст величини необоротних активів, які задіяні в господарську діяльність, впливає зростання створеного чистого доходу. При цьому кожна гривня створеного чистого доходу передбачає можливість інвестування на зростання необоротних активів у розмірі 30,64 коп.;

- д) $Y_3(X_2) = 824,71 + 0,8418X_2$ при $R^2 = 0,956$ показує залежність інвестування за рахунок власних джерел бізнесу від створеної доданої вартості. Кожна гривня приросту доданої вартості дозволяє збільшувати власний капітал українського бізнесу на 84,18 коп. з джерел нарахованої амортизації, прибутку, капітального виробництва.

Інвестиційна діяльність на основі економетричного моделювання дозволяє формувати стратегію розвитку різних форм інвестування з метою одержання інвесторами необхідних результативних показників господарювання. Розроблені моделі для оцінювання взаємозалежності між факторними показниками, що характеризують інвестиційну діяльність, та результативними індикаторами, які

формується за допомогою вкладення економічних ресурсів у бізнес, дозволяють забезпечувати ефективне управління процесами господарювання.

Ефективність розвитку бізнесу в національній економіці знаходиться під впливом різних видів інвестиційних вкладень, зокрема, щодо здійснення капітальних інвестицій у поточному періоді, авансування економічних ресурсів у формування активів для забезпечення господарської діяльності та інвестування за рахунок джерел власного капіталу. Самодостатній розвиток і резильєнтність бізнесу в динаміці забезпечуються за умови, коли обсяги інвестування перевищують суму зносу необоротних активів та втрату вартості робочої сили і дозволяють заміщувати спожиті економічні ресурси у процесі господарювання за рахунок власних інвестиційних джерел. Особливо важливим при цьому є використання моделей, які одержані в процесі нашого дослідження та охоплюють суттєві аспекти вивчення впливу чинників на обсяги інвестицій і є змістовною теоретичною базою для розрахунків можливостей в одержанні результативних показників бізнесу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Враховуючи викладене вище, варто акцентувати увагу на необхідності здійснення комплексу заходів, спрямованих на посилення інтересу іноземних та вітчизняних інвесторів, а також власників суб'єктів господарювання до інвестиційної діяльності.

Динаміка збільшення показників інвестування, особливо від іноземних інвесторів у національній бізнес у 2023 р. проти 2022 р., вказує на певні позитивні сигнали для економіки України.

Насамперед маємо розуміти, що при вкладанні економічних ресурсів у бізнес інвесторів турбують дві основні проблеми щодо наявності:

1) гарантій захисту їх інвестицій, які забезпечували б повернення коштів у випадку непередбачуваних подій. Для гарантування захисту прав інвесторів необхідне не тільки посилення контролю за виконанням договірних зобов'язань у межах інвестиційних угод та формування зрозумілого бюджету інвестицій, але і створення страхових резервів, які мають бути забезпечені ресурсами власного капіталу та системою державного і міжнародного страхування ризиків, пов'язаних з господарською діяльністю;

2) адекватного попиту на товари інвестиційного проєкту, що забезпечував би прийнятний для інвестора рівень рентабельності бізнесу. Як показали розроблені в процесі дослідження регресійні моделі, що визначають привабливість інвестування в економіку України, фінансовими показниками – індикаторами для прийняття рішень інвесторами мають бути: чистий дохід та його прибутковість, валовий прибуток з оцінкою рівня беззбитковості та додана вартість за її структурними елементами.

У даний час інвестування в Україні регулюється десятками нормативних актів, що мають неоднозначні положення, зокрема щодо умов, які забезпечують окремий підхід до діяльності іноземних і вітчизняних інвесторів та участі безпосередньо суб'єктів господарювання в інвестиційній діяльності. Тому базовою умовою для ефективного залучення інвестицій у бізнес є зміцнення правової основи, що може включати створення єдиного спеціального закону з правилами для іноземних і вітчизняних інвесторів, які були б спрямовані на їх захист та державну підтримку. Ще одним кроком, що покликаний активізувати інвестиційну діяльність, є наявність якісної та конкурентоспроможної пропозиції щодо об'єктів інвестування та їх позиціонування за можливими результатами з використанням аналітичних моделей залежностей між показниками інвестування та індикаторами, які характеризують мету інвесторів.

Важливою проблемою, що може суттєво впливати на рішення інвесторів щодо вкладення коштів, є слабкість внутрішнього попиту. Основними аспектами цього впливу є:

- зменшення потенційного прибутку: якщо внутрішній попит слабкий, то товари та послуги, які виробляє іноземний інвестор, можуть не знаходити достатньо покупців на внутрішньому ринку. Це означає, що бізнес може отримувати менше доходу, що негативно впливає на рентабельність інвестицій;

- ризики довгострокової окупності: інвестори, як правило, оцінюють перспективи швидкої окупності своїх вкладень. Якщо попит на внутрішньому ринку низький, це може збільшити термін окупності проєктів, що знижує привабливість інвестицій;

- спрямування на експорт: в умовах слабого внутрішнього попиту іноземні інвестори можуть орієнтувати свій бізнес на експорт товарів. Однак це створює залежність від зовнішніх ринків, що можуть мати свої власні ризики.

Для комплексного вирішення цієї проблеми необхідно забезпечити виконання, за допомогою інвестування, основного завдання, це максимальне створення доданої вартості як джерела наповнення доходів населення – споживачів товарів, створених бізнесом, та оптимізувати рівень оподаткування платників податків, якими є покупці. Водночас, як показує практика, законодавче врегулювання державної підтримки інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями через податкові пільги не дозволяє досягти бажаного рівня залучення додаткових інвестицій. Такий інструмент не переконує іноземних інвесторів вкладати гроші в економіку країни, у якої в сфері економічної стабільності є значні недоліки.

Вбачаємо пріоритетним завданням, при перерахованих вище заходах, забезпечення інвестиційної діяльності тільки на умовах самодостатнього розвитку бізнесу та розробки комплексних програм його резильєнтності. Залучення інвестицій – це процес, який потребує значних зусиль та узгодженої роботи

власників інвестиційних ресурсів, управлінської команди професіоналів бізнесу, органів державної влади і територіальних громад, які б сумлінно як єдиний механізм виконували свої обов'язки та несли відповідальність. Перспективи подальших досліджень полягають у науковому обґрунтуванні комплаєнс-ризиків стратегії надходження інвестиційних ресурсів у бізнес національної економіки за рахунок іноземних і вітчизняних інвесторів та власників суб'єктів господарювання.

Список використаної літератури:

1. The impact of foreign direct investment on GDP growth: The case of Turkey / *M.Azizov, Y.Bilan, F.Jabiyev and other* // Investment Management and Financial Innovations. – 2023. – № 20 (4). – P. 50–59 [Electronic resource]. – Access mode : <https://surl.li/gbgigw>.
2. Інвестиційна привабливість України в контексті її пост воєнного відновлення / *В.Антоненко, Я.Ляшок, О.Попова та інші* // Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. – 2024. – Т. 4 (57) [Electronic resource]. – Access mode : <https://surl.li/rwlpfw>.
3. *Атамас О.* Інвестиційна діяльність в Україні: реалії сьогодення / *О.Атамас* // Економіка та суспільство. – 2023. – № 54 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/zstetp>.
4. *Бабець І.* Моделювання впливу прямих іноземних інвестицій на економіку України в умовах повосної відбудови / *І.Бабець* // Галицький економічний вісник. – 2023. – Т. 80. – № 1. – С. 131–143 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/40945>.
5. Війна – не ембарго на інвестиції: лейтмотив Форуму Kyiv Investment Day / *Укрінформ* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/gsxghx>.
6. *Вітер В.А.* Сучасний стан і тенденції розвитку іноземного інвестування в економіку України в умовах інтеграції до ЄС / *В.А. Вітер, Ю.С. Цаль-Цалко* // Інвестиції: практика та досвід. – 2024. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/cizctu>.
7. *Довгенко Я.* Оцінка та моделювання залежності прямих іноземних інвестицій від макроекономічних чинників / *Я.Довгенко* // Економіка та суспільство. – 2021. – № 29 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/ezvitb>.
8. Залучення інвестицій у реальний сектор та економічне зростання через інвестиції – одна з пріоритетних цілей уряду у 2023 році / *Укрінформ* : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/daqgwo>.
9. Індустріальні парки: гайд для інвесторів / *Урядовий портал* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/news/industrialni-parku-haid-dlia-investoriv>.
10. *Ковель П.М.* Аналіз надходження прямих іноземних інвестицій в Україну / *П.М. Ковель* // Бізнес-інформ. – 2024. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/gebphg>.
11. *Лугова М.* Інвестиційна діяльність регіону в умовах європейської інтеграції: ретроспективний аналіз та напрями активізації : монографія / *М.Лугова, І.Цимбалюк, Н.Павліха*. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 242 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/igenug>.
12. Мінекономіки: Верховна Рада підтримала законопроект, який переводить дозволи та ліцензії на декларативний принцип / *Урядовий портал* : вебсайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/qjruwf>.
13. *Надвірнянський Ю.* Міжнародна інвестиційна діяльність між Україною та Європейським Союзом / *Ю.Надвірнянський* // Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences. – 2022. – № 312 (62). – С. 136–141 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/voudql>.
14. *Нількольчук Ю.* Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення / *Ю.Нількольчук, О.Лопатовська* // Innovation and Sustainability. – 2023. – С. 164–175 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158>.
15. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
16. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/>.
17. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://minfin.com.ua/>.
18. *Павлова М.Д.* Розвиток територіальних громад в Україні через ефективне залучення міжнародних інвестицій / *М.Д. Павлова* // Економіка. – Миколаїв : НУК, 2024. – № 051. – 229 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/juksaf>.
19. *Попова О.* Інвестиційна діяльність в сільському господарстві в сучасних умовах / *О.Попова, Л.Коцюбинська, О.Скубій* // Економіка та суспільство. – 2023. – № 54 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/rkmogn>.
20. Про затвердження Методики розрахунку показника структурної статистики «Додана вартість за витратами виробництва» : Наказ Державної служби статистики України від 22.12.2011 р. № 365 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/nsgshw>.
21. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/lzmsuw>.
22. Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності : Закон України від 20.12.2016 р. № 1792-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/wpveta>.
23. Програма підтримки економіки «План для Ukraine Facility 2024–2027» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>.

24. Різник Д.В. Інвестиційна діяльність в Україні після повномасштабного вторгнення / Д.В. Різник // Економіка та суспільство. – 2023. – Вип. 48 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/aseyuk>.
25. Свириденко Ю. ЄС підписав перші гарантійні угоди на 1,4 млрд євро у рамках інвестиційного компонента програми Ukraine Facility / Ю.Свириденко // Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/qlqwth>.
26. Смесова В. Інвестиційна привабливість економіки України: сучасний стан та рейтингове оцінювання / В.Смесова, Є.Яськов // Економіка та суспільство. – 2024. – № 64 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/dvjdzw>.
27. Прямі іноземні інвестиції та економічне зростання в постковідний період: аналіз причинності для України / С.Ткаленко, Ж.Дерій, Н.Бутенко та ін. // Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. – 2022. – № 3 (44). – С. 357–366 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3665>.
28. Україна презентувала платформу залучення іноземних інвестицій Advantage Ukraine / LIGA ZAKON [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/ciinld>.
29. Цаль-Цалко Ю.С. Українські перспективи іноземного інвестування: стан, об'єкти, контролювання бізнесу та облік / Ю.С. Цаль-Цалко, М.Ф. Нагірняк // Інвестиції: практика та досвід. – 2023. – № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/zhjvur>.
30. Шовкун І.А. Іноземні інвестиції та структурне оновлення економіки / І.А. Шовкун // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Менеджмент та маркетинг як фактори розвитку бізнесу в умовах економіки відновлення», 18–19 квітня. – Київ : Видавничий дім «Кієво-Могилянська академія», 2023. – Т. 2. – С. 46–49 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/lcmhqu>.

References:

1. Azizov, Y., Bilan, F., Jabiyev, M. et al. (2023), «The impact of foreign direct investment on GDP growth: The case of Turkey», *Investment Management and Financial Innovations*, No. 20 (4), pp. 50–59, [Online], available at: <https://surl.li/gbgigw>
2. Antonenko, V., Liashok, Ya., Popova, O. et al. (2024), «Investytsiina pryvablyvist Ukrainy v konteksti yii post voiennoho vidnovlennia», *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, Vol. 4 (57), [Online], available at: <https://surl.li/rwlpfw>
3. Atamas, O. (2023), «Investytsiina diialnist v Ukraini: realii sohodennia», *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 54, [Online], available at: <https://surl.li/zstetp>
4. Babets, I. (2023), «Modeliuvannia vplyvu priamykh inozemnykh investytsii na ekonomiku Ukrainy v umovakh povoiennoi vidbudovy», *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, Vol. 80, No. 1, pp. 131–143, [Online], available at: <https://elartu.ntu.edu.ua/handle/lib/40945>
5. «Viina – ne embarho na investytsii: leitmotyv Forumu Kyiv Investment Day», *Ukrinform*, [Online], available at: <https://surl.li/gsxurx>
6. Viter, V.A. and Tsal-Tsalko, Yu.S. (2024), «Suchasnyi stan i tendentsii rozvytku inozemnoho investuvannia v ekonomiku Ukrainy v umovakh intehratsii do YeS», *Investytsii: praktyka ta dosvid*, No. 2, [Online], available at: <https://surl.li/cizctu>
7. Dovhenko, Ya. (2021), «Otsinka ta modeliuvannia zalezhnosti priamykh inozemnykh investytsii vid makroekonomichnykh chynnnykiv», *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 29, [Online], available at: <https://surl.li/ezvibt>
8. «Zaluchennia investytsii u realnyi sektor ta ekonomichne zrostantia cherez investytsii – odna z prioritytnykh tsilei uriadu u 2023 rotsi», *Ukrinform*, [Online], available at: <https://surl.li/daqgwo>
9. «Industrialni parky: haid dlia investoriv», *Uriadovi portal*, [Online], available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/industrialni-parky-haid-dlia-investoriv>
10. Kovel, P.M. (2024), «Analiz nadkhodzhenia priamykh inozemnykh investytsii v Ukrainu», *Biznes-inform*, No. 3, [Online], available at: <https://surl.li/gebphg>
11. Luhova, M., Tymbaliuk, I. and Pavlikha, N. (2022), *Investytsiina diialnist rehionu v umovakh yevropeiskoi intehratsii: retrospektyvnyi analiz ta napriamy aktyvizatsii, monohrafiia*, Vezha-Druk, Lutsk, 242 p, [Online], available at: <https://surl.li/igenug>
12. «Minekonomiky: Verkhovna Rada pidtrymala zakonoproekt, yakyy perevodyt dozvoly ta litsenzii na deklarativnyi pryntsyup», *Uriadovi portal*, vebсайт, [Online], available at: <https://surl.li/qjruwf>
13. Nadvirmianskyi, Yu. (2022), «Mizhnarodna investytsiina diialnist mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom», *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, No. 312 (62), pp. 136–141, [Online], available at: <https://surl.li/voudql>
14. Nilkolchuk, Yu. and Lopatovska, O. (2023), «Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: osnovni tendentsii, problemy ta kliuchovi vektory vyrishennia», *Innovation and Sustainability*, pp. 164–175, [Online], available at: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158>
15. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*, ofitsiyni сайт, [Online], available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
16. *Natsionalnyi bank Ukrainy*, ofitsiyni сайт, [Online], available at: <https://bank.gov.ua/>
17. *Ministerstvo finansiv Ukrainy*, ofitsiyni сайт, [Online], available at: <https://minfin.com.ua/>
18. Pavlova, M.D. (2024), «Rozvytok terytorialnykh hromad v Ukraini cherez efektyvne zaluchennia mizhnarodnykh investytsii», *Ekonomika*, NUK, Mykolaiv, No. 051, 229 p., [Online], available at: <https://surl.li/juksaf>
19. Popova, O., Kotsiubynska, L. and Skubii, O. (2023), «Investytsiina diialnist v silskomu hospodarstvi v suchasnykh umovakh», *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 54, [Online], available at: <https://surl.li/rkmogn>

20. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2011), *Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku pokaznyka strukturnoi statystyky «Dodana vartist za vytratamy vyrobnystva, nakaz vid 22.12.2011 r. No 365, [Online], available at: <https://surl.li/nsgshw>*
21. Verkhovna rada Urainy (1996), *Pro rezhym inozemnoho investuvannia, zakon Ukrainy vid 19.03.1996 r. No 93/96, [Online], available at: <https://surl.li/lzmsuw>*
22. Verkhovna rada Urainy (2016), *Pro finansovi mekhanizmy stymuliuvannia eksportnoi diialnosti, zakon Ukrainy vid 20.12. 2016 r. No 1792-VIII, [Online], available at: <https://surl.li/wpveta>*
23. «Prohrama pidtrymky ekonomiky “Plan dlia Ukraine Facility 2024–2027”», [Online], available at: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>
24. Riznyk, D.V. (2023), «Investytsiina diialnist v Ukraini pislia povnomasshtabnoho vtorhnennia», *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue 48, [Online], available at: <https://surl.li/aceylk>
25. Svyrydenko, Yu., «YeS pidpysav pershi harantiini uhody na 1,4 mlrd yevro u ramkakh investytsiinoho komponenta prohramy Ukraine Facility», *Uriadovi portal*, [Online], available at: <https://surl.li/qlqwth>
26. Smiesova, V. and Iaskov, Ye. (2024), «Investytsiina pryvablyvist ekonomiky Ukrainy: suchasnyi stan ta reitynhove otsiniuvannia», *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 64, [Online], available at: <https://surl.li/dvjdzw>
27. Tkalenko, S., Derii, Zh., Butenko, N. et al. (2022), «Priami inozemni investytsii ta ekonomichne zrostantia v postkovidnyi period: analiz prychnynosti dlia Ukrainy», *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, No. 3 (44), pp. 357–366, [Online], available at: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3665>
28. LIGA ZAKON, «Ukraina prezentovala platformu zaluchennia inozemnykh investytsii Advantage Ukraine», [Online], available at: <https://surl.li/ciinld>
29. Tsai-Tsalko, Yu.S. and Nahirniak, M.F. (2023), «Ukrainski perspektyvy inozemnoho investuvannia: stan, obiekty, kontroliuvannia biznesu ta oblik», *Investytsii: praktyka ta dosvid*, No. 4, [Online], available at: <https://surl.li/zhjvyp>
30. Shovkun, I.A. (2023), «Inozemni investytsii ta strukturne onovlennia ekonomiky», *Menedzhment ta marketynh yak faktory rozvytku biznesu v umovakh ekonomiky vidnovlennia*, *Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*, 18–19 kvitnia, Vydavnychiy dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», Kyiv, Vol. 2, pp. 46–49, [Online], available at: <https://surl.li/lcmhqu>

Денисюк Олена Григорівна – кандидат економічних наук, доцент Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0003-2108-7347>.

Наукові інтереси:

- самодостатній розвиток підприємств;
- управління потенціалом підприємства;
- діагностика вартості підприємства.

E-mail: delenash@ukr.net.

Вітер Володимир Анатолійович – аспірант кафедри менеджменту, бізнесу та маркетингових технологій Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0009-0009-5391-4950>.

Наукові інтереси:

- іноземні інвестиції;
- інвестиційна привабливість.

E-mail: phd073232_vva@student.ztu.edu.ua.

Denysiuk O.H., Viter V.A.

Foreign and domestic investments as a factor in the self-sufficient and resilient development of business in Ukraine

Attracting investments is one of the key aspects of ensuring businesses' self-sufficient and resilient development. Foreign investment creates opportunities for Ukraine's integration into the global economy and is crucial in overcoming economic crises. Due to the lack of sufficient domestic financing, the problem of stimulating investment activity and creating favourable conditions for attracting foreign investors to the national economy is especially relevant. This study highlights the essence and objectives of the investment attraction process, examines the challenges of foreign investment during wartime, and reveals the goals of Ukraine's investment promotion measures. The dynamics of economic resources in assets by sources of formation and through capital investments are analysed. A general assessment of the performance indicators of Ukrainian legal entities regarding the use of investment resources in terms of productivity and profitability is conducted. The study also analyses the state and trends in foreign investment inflows over the past ten years, identifying periods of significant fluctuations and determining the causes of these changes. The research findings confirm the dependency of Ukraine's GDP on the volume of foreign direct investments. The main organizational forms of foreign capital inflows into the national economy are characterized. Key factors and performance indicators of investment activity are identified, including the volume of business assets and indicators assessing business performance by net income, gross profit, and added value. A model of the dependence of business economic growth in Ukraine on investment volumes and the impact of business performance indicators on investment processes is developed. The regression analysis confirms a significant direct interdependence between economic growth indicators, i.e. net income, gross profit, and added value, and the volume of investments in economic resources. Based on the regression modelling results, measures are proposed to encourage foreign and domestic investors to contribute in Ukraine's economy.

Keywords: investment activity; foreign investments; investors; self-sufficiency; resilience; regression analysis.

Стаття надійшла до редакції 17.02.2025.